

The State Disaster Response Fund (SDRF) serves as the principal financial resource allocated to state governments in India to address disasters within their respective jurisdictions. Understanding disaster management, including the constitution and operational aspects of SDRF, is crucial for the MPSC syllabus.

स्टेट डिझास्टर रिस्पॉन्स फंड (SDRF) हे भारतातील राज्य सरकारांना त्यांच्या संबंधित अधिकारक्षेत्रातील आपत्तींचे निराकरण करण्यासाठी वाटप केलेले प्रमुख आर्थिक संसाधन म्हणून काम करते. एमपीएससी अभ्यासक्रमासाठी एसडीआरएफची घटना आणि ऑपरेशनल पैलूसह आपत्ती व्यवस्थापन समजून घेणे महत्वाचे आहे.

What is SDRF Funding?

The State Disaster Response Fund (SDRF) is a financial lifeline for Indian states facing natural disasters. SDRF is constituted under Section 48 (1) (a) of the Disaster Management Act, 2005 it provides immediate relief funds for emergencies like floods, earthquakes, or droughts. The central government contributes a majority of the SDRF, with higher allocations for special category states. This critical resource helps state governments provide food, shelter, and medical care to those affected by disasters.

- The central government contributes a majority of the SDRF corpus.
- The percentage varies depending on the state's classification:
- 75% for general category states and union territories.
- 90% for special category states (North-Eastern states, Sikkim, Uttarakhand, Himachal Pradesh, and Jammu & Kashmir).
- The annual contribution is released in two instalments as per the Finance Commission's recommendations.
- Additional Points:
- Up to 10% of the SDRF can be used for local disasters not included in the central list, subject to state government approval.
- The Comptroller and Auditor General of India (CAG) audits the SDRF every year.

SDRF निधी म्हणजे काय?

राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधी (SDRF) ही नैसर्गिक आपत्तींचा सामना करणाऱ्या भारतीय राज्यांसाठी आर्थिक जीवनरेखा आहे. आपत्ती व्यवस्थापन कायदा, 2005 च्या कलम 48 (1) (a) अंतर्गत SDRF ची स्थापना करण्यात आली आहे, ती पूर, भूकंप किंवा दुष्काळ यांसारख्या आपत्कालीन परिस्थितींसाठी तत्काळ मदत निधी प्रदान करते. केंद्र सरकार SDRF मध्ये बहुसंख्य योगदान देते, विशेष श्रेणीच्या राज्यांसाठी जास्त वाटप. हे महत्त्वपूर्ण संसाधन राज्य सरकारांना आपत्तींनी प्रभावित झालेल्यांना अन्न, निवारा आणि वैद्यकीय सेवा प्रदान करण्यात मदत करते.

- केंद्र सरकार SDRF कोषातील बहुसंख्य योगदान देते.
- राज्याच्या वर्गीकरणानुसार टक्केवारी बदलते:
- सामान्य श्रेणीतील राज्ये आणि केंद्रशासित प्रदेशांसाठी 75%.
- विशेष श्रेणीतील राज्यांसाठी 90% (उत्तर-पूर्व राज्ये, सिक्कीम, उत्तराखंड, हिमाचल प्रदेश आणि जम्मू आणि काश्मीर).
- वित्त आयोगाच्या शिफारशीनुसार वार्षिक योगदान दोन हप्त्यांमध्ये जारी केले जाते.
- अतिरिक्त मुद्दे:

- केंद्रीय यादीत समाविष्ट नसलेल्या स्थानिक आपत्तींसाठी 10% पर्यंत SDRF वापरले जाऊ शकते, राज्य सरकारच्या मान्यतेच्या अधीन.
- भारताचे नियंत्रक आणि महालेखापरीक्षक (CAG) दरवर्षी SDRF चे ऑडिट करतात.

Types of Disaster under SDRF

The State Disaster Response Fund (SDRF) in India covers a wide range of natural disasters that can cause significant damage and hardship. Here's a breakdown of the disaster types covered under SDRF:

Natural Disasters: These form the core category and include events with widespread impact:

1. Cyclones: Devastating storms with high winds and torrential rain that can trigger floods and storm surges.
2. Droughts: Extended periods of below-average rainfall leading to water scarcity and crop failure.
3. Earthquakes: Sudden and violent movements of the Earth's crust, causing ground shaking, landslides, and tsunamis.
4. Floods: Overflowing of rivers or inundation of land by heavy rain or storm surges, causing widespread destruction.
5. Tsunamis: Large, long waves generated by underwater earthquakes or volcanic eruptions.

Other Notified Disasters: In addition to the major natural disasters, SDRF also covers some specific events:

1. Hailstorms: Intense storms with large hailstones that can damage property and crops.
2. Landslides: Downward slope movement of earth and debris, often triggered by heavy rain or earthquakes.
3. Avalanches: Rapid downhill movement of snow, ice, and debris, posing a serious threat in mountainous regions.
4. Cloudbursts: Sudden, intense downpours of rain concentrated in a small area, leading to flash floods.

Local Disasters: SDRF allows some flexibility for states to address emergencies specific to their region. Up to 10% of the fund can be used for such disasters, even if they are not on the national list. This might include:

1. Pest attacks causing significant damage to crops or livelihoods.
2. Frost and cold waves with widespread negative effects on agriculture or public health.

SDRF अंतर्गत आपत्तीचे प्रकार

भारतातील स्टेट डिझास्टर रिस्पॉन्स फंड (SDRF) नैसर्गिक आपत्तींच्या विस्तृत श्रेणीचा समावेश करते ज्यामुळे लक्षणीय नुकसान आणि त्रास होऊ शकतो. SDRF अंतर्गत कव्हर केलेल्या आपत्ती प्रकारांचे विश्लेषण येथे आहे:

- **नैसर्गिक आपत्ती:** ही मुख्य श्रेणी बनवतात आणि व्यापक प्रभाव असलेल्या घटनांचा समावेश करतात:
  1. चक्रीवादळ: जोरदार वारे आणि मुसळधार पावसासह विनाशकारी वादळे ज्यामुळे पूर आणि वादळ वाढू शकते.
  2. दुष्काळ: सरासरीपेक्षा कमी पावसाचा विस्तारित कालावधी ज्यामुळे पाणी तंचाई आणि पीक अपयशी ठरते.

3. भूकंप: पृथ्वीच्या कवचाच्या अचानक आणि हिंसक हालचालींमुळे जमिनीचा थरकाप, भूस्खलन आणि सुनामी होतात.
  4. पूर: अतिवृष्टी किंवा वादळामुळे नद्या ओसंडून वाहणे किंवा जमिनीचे पाणी तुंबणे, ज्यामुळे व्यापक विनाश होतो.
  5. त्सुनामी: पाण्याखालील भूकंप किंवा ज्वालामुखीच्या उद्रेकामुळे निर्माण होणाऱ्या मोठ्या, लांब लाटा.
- **इतर अधिसूचित आपत्ती:** मोठ्या नैसर्गिक आपत्तींव्यतिरिक्त, SDRF काही विशिष्ट घटना देखील समाविष्ट करते:
    1. गारपीट: मोठ्या गारांसह तीव्र वादळ ज्यामुळे मालमत्तेचे आणि पिकांचे नुकसान होऊ शकते.
    2. भूस्खलन: जमिनीची आणि ढिगाऱ्याची खालच्या दिशेने होणारी हालचाल, अनेकदा मुसळधार पाऊस किंवा भूकंपामुळे होते.
    3. हिमस्खलन: बर्फ, बर्फ आणि ढिगाऱ्यांची जलद उतारावर हालचाल, डोंगराळ प्रदेशात गंभीर धोका निर्माण करते.
    4. ढगफुटी: अचानक, तीव्र मुसळधार पाऊस एका लहान भागात केंद्रित होतो, ज्यामुळे अचानक पूर येतो.
  - **स्थानिक आपत्ती:** SDRF राज्यांना त्यांच्या प्रदेशाशी संबंधित आपत्कालीन परिस्थितींना तोंड देण्यासाठी काही लवचिकता देते. अशा आपत्तींसाठी 10% निधी वापरला जाऊ शकतो, जरी ते राष्ट्रीय यादीत नसले तरीही. यात हे समाविष्ट असू शकते:
    1. कीटकांच्या हल्ल्यांमुळे पिकांचे किंवा उपजीविकेचे लक्षणीय नुकसान होते.
    2. दंव आणि शीतलहरींचा कृषी किंवा सार्वजनिक आरोग्यावर व्यापक नकारात्मक परिणाम होतो.

